

Oglasi, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cijenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglašje itd. šalju se nautputnicom ili polovnicom pošt. štedionice u Beču na administraciju lista u Pulu.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Čekovnog računa br. 847849.

Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka u pošte.

Netiskani dopisi se ne vraćaju, a epodpisani ne tiskaju, a netiskani ne primaju. Predplat za poštarinom stoji 10 K u obće, } na godinu ili K 5—odn. K. 250 na pol godine

Izvan carvine više poštarina. Plaća i stavlja se u Puli.

Pojedini broj stoji 10 h., zaostali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Takari J. Krmpotić i dr. (Via Sissano), kamo neka se naslovljavu sva pisma i predplate.

Odgovorni urednik i izdavač Jerko J. Mahulja. — U nakladi tiskare J. Krmpotić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via. Chiozza 12)

Istarski sabor.

U Kopru, 8. oktobra 1904.

V. sjednica.

(Svičetak.)

Prisutni: predsjednik dr. Rizzi, vladin povjerenik A. Fabiani i 24 zastupnika. Pročitani je i odobren zapisnik zadnje sjednice.

Predlog zast. Bartoli-a.

Predsjednik priobćuje, da mu je predno zast. Bartoli dostavno poduprt predlog, da se dade bivšem kapetanu Campitelli-u iz zemaljske zaklade doživotna obskrba od godišnjih 6000 K.

Predlog će doći na dnevni red u jednoj od idućih sjednica.

Interpelacija zast. Tomasi-a.

Zast. Tomasi upravlja upit na ministru pravosuđa zbog neuredjenih gruntovnih knjiga u občini Motovun.

Priobćenja.

Predsjednik priobćuje izvještaj zem. odbora glede gradnje nove zgrade za agrarni zavod u Poreču. Upućuje se agrarnom odboru.

Molba učitelja Ivana Cella za podporu.

Molba občine Motovun za podporu u biedi.

Djelovanje zem. kulturnoga vieća.

Zastupnik Mianich izvještuje u ime agrarnog odbora o djelovanju zem. kult. vieća u god. 1902.

U glavnoj razpravi reče zast. Mandić: Visoki sabore! Kao što sam u nekoliko prethodnih zasjedanja govorio o ovom predmetu tako ću nastojati i danas da u kratko izložim djelovanje našeg zemelj. kulturnog vieća. Kulturno vieće za Istru bilo je ustrojeno god. 1887. i danas eto teče 17 godina, da to vieće postoji.

Posto sam nakanio podvrći kratkoj i nepristranoj kritici djelovanje te institucije, žalim, da neima danas ovdje novoimenovan predsjednika tog vieća, a žalim još više, da taj gospodin ne pozna jezika većine onih, za koje to kulturno vieće u prvom redu postoji.

Za 17-godišnjeg djelovanja tog vieća ne vidimo pravog napredka u poljodjelstvu naše pokrajine. Ta eminentno gospodarstva ustanova izrodila se žalibože, kao što se kod nas sve izradja, što izadje iz ruku danas vladajuće stranke u Istri, u političku instituciju, koja ide za tim, da nas utuče i na gospodarskom polju, da narod naš zaostane i na tom polju za drugim, talijanskim dielom poljodjelaca Istre.

Na čelu tog vieća nalazi se predsjednik, koga imenuje Njegovo Veličanstvo na predlog vlade, odnosno ministra poljodjelstva.

Njemu o bok je permanentni odbor, koji nastoji od delegata zem. odbora, delegata kotarskih gospodarskih zadruga i od zastupnika, koje imenuje e. k. vlada. Taj odbor je neka vrst eksekutiva kult. vieća i kroz njegove ruke prolazi sav rad tog vieća.

Kad bi to vieće pojnilo svoju zadaću, ono bi moglo biti od velike koristi za našu pokrajinu. Ovako pak, kao što radi, osobito posljednjih godina, da se naime

sastane u sjednicu jedan ili dva puta na godinu, pa da razpravi sav ogromni materijal, koji mu predelež, ne može svojoj zadaći odgovarati, te s toga i ne može biti pravog napredka u poljodjelstvu, odnosno u gospodarstvu.

Godišnje glavne skupštine tog vieća jesu puke parade. Saslanu se spomenuti delegati, predsjednik pozdravi prisutne, tajnik pročita ili nepročitata zapisnik o djelovanju vieća i time je obično stvar svršena, a uspjeha nema nikakvog.

Do sada je rad toga vieća posve nula, jer neima ni s vaše strane, a tim manje s naše, pravog napredka, pošto se nieće i tamo pomoć, gdje je neobhodna nuždna.

Ja ću iztaći samo neke točke, da pokazem kako ta institucija ne odgovara svojoj svrsi.

Od kolike su koristi za promicanje stočarstva naskočne postaje, netreba tek dokazivati, a te su danas žalibože silno pomankljive, pa gdje i postoji, tamo neima bikova: kad se pak sami seljaci pobrinu, da ih nabave, kao što se dogodilo u katarskoj gospodarskoj zadrugi, moraju sami nositi troškove, jer ih im kulturno vieće neće da povraiti.

Svinjogojstvo, komu bijaše posvećeno nešto brige, postiglo je nula uspjeh, te se došlo tako daleko, da pitaju sada savjet u e. k. ljudi i traže pomoć od e. k. veterinaru, da im pomognu svesti svinjogojstvo na pravi put.

Glede pčelarstva učinilo se jako malo time, što se poslalo jednog čovjeka u pokrajinu, da izpituje u koliko je ta grana gospodarstva napredovala, nu ta se osoba prošetalu pokrajinom više u vlastitom interesu, naime da nakupuje za svoju potrebu i korist meda.

Govorilo se u posljednjem zasjedanju, da će biti osobita briga tom vieću, da posreduje između gospodarskih zadruga i privatnika te između kulturnog vieća s jedne strane i s druge između trgovaca, koji prodavaju ili proizvajaju razne gospodarske predmete i potrebe. Sada čitamo u izvještaju agrarnog odbora, koliko se je u tom pogledu učinilo, ali mi znamo iz pouzdanog izvora, da je taj posredujući odbor n. pr. kod nabava sumpora bio veoma nesretne ruke. Nabavljalo se ne baš najbolja vrst sumpora i to u tako lošim vremenima, da je kašnje u vreći od 50 kgr. došlo naručitelju po 15 kgr. manje, pa kad su za to ljudi tražili odštetu, bili su jednostavno odbijeni.

Za promicanje uljarstva učinilo se veoma malo. Prijašnjih godina čitali smo u izvještajih, da su dolazili iz Italije klaštrici, koji su putovali bar po jednom, dakako talijanskom dielu Istre i sami klaštrili uljike i podučavali naše gospodare. Manje su zalazili u naš dio Istre; gdje se također masline goji. Sada je i to posve izostalo: valjda su se sami seljaci tomu privučili. Ipak uspjeha dostatno neima, jer znamo, da pokrajina neizvadja toliko ulja, koliko bi se imalo, sudeći po množtvu maslina. Sad pako, pošto čitamo, da je u privremenom ugovoru sa Italijom Austrija dala Italiji velike pogod-

nosti glede uvoza talijanskog ulja, bilo bi od velike potrebe, da se kulturno vieće živo zauzme za promicanje tog domaćeg proizvoda, da on može konkurirati s tuđim i da uzmogne odvratiti preveliki dovoz talijanskog ulja u naše strane.

Da to naše kulturno vieće neshvaća svoje zadaće vidimo i po tom, što niti onu podporu, koju uživa u gospodarske svrhe od 30.000 K, koja bi se imala sva upotrebiti u čisto gospodarske svrhe, ne potroši, već prištedi od toga skoro polovicu na štetu gospodarstva u pokrajini.

Od 18 gospodarskih zadruga, što ih imamo u pokrajini, naći ćete između talijanskih samo dvije, koje se zbija ozbiljno brinu oko promicanja gospodarstva i to je zadruga u Kopru i ona u Rovinju, koje broje preko 100 članova, dočim sve naše, premda ih je razmjerno malo, daleko su naprednije u svom djelovanju, jer su sve s brojem preko 100, a katarska n. pr. ima preko 600 članova. Kad bi te naše gospodarske zadruge našle ono susretanje sa strane kulturnog vieća, koje nalaze vaše, stalno bi broj članova naših zadruga bio još veći i djelovanje uspješnije.

Ono što do sada rekoh ne spada na sadašnjeg predsjednika zem. kult. vieća, on neima za to odgovarati ako je bilo neuspjeha.

Nedavno bio je imenovan predsjednikom zem. kult. vieća zastupnik Polesini. Žalim, kao što jur rekoh, da ga sada neima ovdje, a žalim još više, što ne pozna jezika većine pučanstva, da bi mogao i naše opaske i pritužbe razumjeti, i u koliko su opravdane uvaziti ih, te nastojati, da se krivica, koja se je do sada nanašala našem poljodjelskom svijetu, odstrani. Kad je bio imenovan, bio je od nas prilično prijazno pozdravljen, jer se je čulo, da je to čovjek zauzet za napredak poljodjelstva u pokrajini, i da nije u narodnostnom pogledu strastven kao što mu je bio predastnik. Neznamo hoće li se te namde ispuniti te ćemo ga tek onda suditi kad budemo vidjeli njegovo djelovanje.

Onomadne bio je imenovan i tajnik kulturnoga vieća i to neki Niemac, za to se nješto natjecao i jedan domaći sin, Istranin, koji je imao sve uvjete a poznao je i oba zemaljska jezika. Ali domaći je sin bio zapostavljen tuđjincu, koji ne poznaje temeljito ni zemaljske jezike i koji nije do sada ništa radio u pokrajini. I u tom se je pokazalo kulturno vieće pristranim, što je zapostavilo domaćeg sina Niemcu, premda uvijek vičete, da ste proti Niemcima.

Ljetos došli su nakon toliko godina opet na glavnu skupštinu tog vieća i predsjednici kotarskih gospodarskih zadruga, kojima je hrvatski, odnosno slovenski uredovni jezik. I vama su gospodo sigurno poznati, razlozi radi kojih nisu oni do sada mogli sudjelovati kod glavnih skupština, ali pošto je ljetos nastupio svoju službu novi predsjednik, došli su, da vide, da li će se promijeniti dosadašnje nezdravo stanje. Pokušali su, ali ako ne bude bolje, za stalno, da će se opet daleko držati od skupštinah kulturnog vieća, koje ne poštuju ni zakon ni pravice.

Današnje djelovanje tog vieća bijaše bez stalnog programa, te fako neuredno; da se nije u nijednoj struci napredovalo, a niti se neće, dok bude vladala pristranost i strast i dok se budu gospodarska pitanja razpravljala s političkog gledišta.

Neće biti pravog napredka, dok se ne izvrši ono, što smo već opetovno predlagali, pa i ja eto opet predlažem, da se zemaljsko kulturno vieće i kot. gospodarske zadruge posve razdiele. Talijanski dio pokrajine neka imade za sebe svoje vieće, a hrvatsko-slovenski svoje, pa se neka onda svaki za sebe brine kako najbolje znade. Isto tako valja razdijeliti i kot. gospodarske zadruge, osobito tamo, gdje je pučanstvo mješovito. Dok toga nebudu neće biti ni pravog gospodarskog napredka.

Naš je dakle predlog, da se kao što je i u Češkoj podieli zemaljsko kult. vieće u dva diela t. j. za talijanski, te za hrvatsko-slovenski dio Istre.

Preporučam i prisutnom zastupniku vlade taj naš predlog. (Dobro! na klupah manjinie.)

Zatim dobi rieč zast. Kompare, koji reče: Visoki sabore! Moj je predgovornik istaknuo, kako je prieka nužda, da se stvori posebno hrvatsko-slovensko kulturno vieće, za to preporučam i ja sa moje strane i sa strane ostalih mojih drugova zastupniku vlade da vlada požuri sa zaključkom, da se kulturno vieće razdijeli u dvoje, jer kako je sada, nemože biti pravog napredka u pokrajini.

Iza toga razpravlja u talijanskom jeziku o predmetu dokazujuć kako je neuspješno do sada djelovanje zem. kult. vieća zbog pristranosti osoba, koje mu stajahu na čelu. Svoje navode podkriepiljuje raznimi dokazi i primjeri.

Zast. Campitelli hoće da dokaze — vrlo ogorčen, kako nebijahu tobož za njegovog predsjedništva zem. kult. vieća Hrvatima i Slovenecim Istre nepraveduc.

Prijsjednik Tomasi odgovara glede imenovanja novoga tajnika izpričavajuć zem. kulturno vieće tim, da spomenuti Istranin nije mogao na vrijeme doći u Istru i da je stavio još jedan uvjet, koj se ne mogahu prihvatiti t. j. da je tražio putne troškove!!

Zast. Dr. M. Trinajstić izazvan kao član stalnog odbora kult. vieća od zast. Campitelli-a, odgovori ovom kako sliedi: Visoki sabore! Poštovani dr. Campitelli, pobijajući opaske pošt. gosp. Kompare o pristranosti zemaljskog gospodarskog vieća, pozvao se na dvojicu odaslanih poslanih u gosp. vieće, koji bi morali također kazati, da tvrdnje gosp. Kompare nisu istinite.

Pošto zemaljski odbor, kako u sve odbore i u sva vieća, šalje uvijek i u zemaljsko gospodarsko vieće, samo lica iz talijanske stranke, tako vlada, valjda za to da uzdrži neko ravnotežje odabire u taj odbor ljude iz hrvatske stranke. Od nekoliko godina imam ja čast, da budem od vlade imenovan njezinim odaslaniikom i za to si smatram dužnim, da se odazovem pozivu pošt. dra. Campitelli-a.

Zemaljsko gospodarsko vieće držalo je do sada najviše dvie, tri, ili najviše

četiri sjednice na godinu. Tako se je za svaku sjednicu nabiralo mnogo gradiva a vremena za razpravu istoga bilo je malo, jedan dan, a riedko kad dva dana. Pošto je bilo toliko gradiva, a malo vremena, nije se naravski moglo razpravljati sve onako, kako su to važni predmeti zasluživali. Dogadjalo se da su sama probčenja često zauzimala po dvie tri ure. U svih pak razpravah tko je govorio bio je samo predsjednik, a tko je odlučivao bio je opet predsjednik.

Da pak dokazem kako se nepristrano postupalo navesti ću samo dva slučaja: Gospodarska zadruga u Dolini pitala je, da se opredeli podpora za djevojke, koje bi htjele polaziti djevojačku školu uzdržavanu od c. k. kmetijske družbe u Ljubljani. U toj se školi podučavaju samo predmeti potrebni kmetskoj ženi. Predsjednik je primio i najavio molbu pa onda bacio ju na stranu sa opazkom, koje se ovdje ne usudjem opetovati.

Drugi slučaj imamo u občini kastavskoj. Ova občina, koja ima velikog dobitka sa prodajom mleka u Opatiji, u Voloskom i na Rieci, goji znatan broj krava (mislim oko 3000), te bi trebala ne dvie, nego devet naskočnih postaja. Ona gospodarska zadruga, čekajući zaman ustanovljenje novih postaja, nabavila je svojimi sredstvi nekoliko bikova, pak je onda podnesla gospodarskom vieću molbu, da bi joj barem djelomice bili naknadjeni troškovi nabave. A znate kako je predsjednik na svoj način riešio tu molbu? Odsjekao je: „što zahtjevaju! Nabavljaju sami, pak hoće, da njim platimo!“ Tim je bacio molbu na stranu i ne dao u pretres.

Nastupio je za tim novi predsjednik, poštovani gosp. markez Polesini Gjuraj. U prvoj sjednici, što se pod njim držala, razpravljalo se takodjer o glasilu, u kojem bi se imalo tiskati objave gospodarskoga vieća. Smatrao sam se kod toga dužnim predložiti, neka se te objave tiskaju takodjer u hrvatskoj novin. Tako se ne bi dogadjalo, da se dogodi n. pr. ono o čemu se pritužio poštovani drug. Kompare, da mnogi ne saznadu sniženje vozarine na željeznicah, kojemu predlogu pridružio se takodjer vladin zastupnik koji je pade dodao, da se te objave imaju tiskati u „Pučki Prijatelj“, koji se tiska u Krku i bavi se isključivo gospodarskim pitanjima. Predsjednik je obćeo, da će se tim baviti, al do sada nije učinio ništa.

Ovoim, što rekoh, ne dodajem ništa više, jer mislim, da već ova sama tri slučaja dokazuju, da se u gospodarskom vieću ne postupa nepristrano i da moram ja kao član toga vieća potvrditi što je rekao poštovani drug Kompare. (Bravo!)

Iza toga odobri i prihvatili većina izviestaj agrarnog odbora.

Obračun zem. agrarne zaklade.
Izviešćuje zast. Manich. Zastupnik Mandić reče k izviestaju:

Visoki sabore! Srazloga, koji su navedeni protiočki, koja je istom malo prije riešena (zastupnici većine ostavljaju uz buku dvoranu) s tih razloga glasovati ćemo mi i proti obračunu zemaljske agrarne zaklade.

Dvie molbe.

Na predlog fin. odboru prešlo se na dnevni red preko molbe T. pl. Privitelio za podporu.

Na predlog istoga uputio se s molbom B. Fabro za stipendiju zem. odboru.

Obračun zem. kreditnoga zavoda.
Izviešćuje zast. Zarotti. U glavnoj razpravi reče zast. Stangor:

Visoki sabore! Prenada moram priznati i korist i potrebu institucije, o kojoj razpravljamo, ipak moram reći, da se s ove strane visoke kuće bilo uvijek proti njezinoj upravi. Razlog glavni bio je taj — kako sam imno prilike i drugom zgodom izjaviti — da nemamo nijednoga zastupnika u upravi toga instituta, dakle

za nas je taj zavod tuđji, i za to nećemo tako dugo za njegov obračun glasovati dok ne bude u njegovoj upravi i naš zastupnik. S istih tih razloga uzimam i danas rieč, da izjavim, da nemožemo glasovati za predlog odbora.

Tom prilikom spomenuti ću i učiniti neke male opazke, da se vidi da nije naša protivština samo učinjena iz principa, nego da ima sasvim tim, da je zavod prilčno u redu nadjen, točaka, kojim se mora prigovoriti. Spomenuti ću samo neke prigovore, jer mi nije stvar ni toliko poznata pošto nemamo u upravi i našega zastupnika.

Što se n. pr. tiče uplaćivanja interesa i upravnih troškova, dogodi se slučaj, da stranka plati na jednom cijeli ostatak duga u mjesecu jenaru. Od toga se po § 37. statuta zahtjeva, da plati interese za cijelu ratu za šest mjeseci. I tako stranka, bilo s kojih razloga, prisiljena je izplatiti čitli kapital, mora platiti interese i upravne troškove još za 6 mjeseci. Opravdana se to jer da je tako u statutu. Ipak mislim, da bi osobito naša institucija, koja je za dobitkom, moralo imati obzira sa ljudima. Kaže se, da to nije moguće, jer da se plaća interes prema zadužnici, izdanoj za posudjene novce. Mislim, da to nestoji, jer ako se plaća za novac interes prema zadužnici, mislim, da se od povraćeneog cijelog kapitala može brati novi interes, ako ne uložiti, i tako bere institucija dvostruke kamate. Neću prigovarati upravi jer se ona poziva na § 37. statuta, ali mislim, da bi se moglo više obzira na to uzeti.

Drugo je, što se tiče upravnih troškova. Kako čujemo, kane se ti upravni troškovi povisiti, prem smo očekivali i da će se sniziti. Daleko smo dakle u nazorima. Priznajem, da sad nisu Bog zna koliko prihodi od upravnih troškova, koji se uplaćuju, jer je institucija naša mlada, a prihodi od uplaćenih upravnih troškova raste z godinama zajnu, te na koncu zajma ide mnogo veća kvota za upravne troškove u blagajnu zavoda. Ali baš s toga razloga nebi se smjelo sad povisivati, nego bi se moralo nastojati, da budu upravni troškovi čim manji i obzirom na procent i obzirom na ne baš veliku želju za dobitkom. Poznato mi je, da se ti upravni troškovi utjeruju podpuno i onda, kad se plaća više obroka na jedanput. Dogodi se n. pr. da dužnik plati na jednom ratu za 12 godina. On je time skratio za toliko rok povratka, ali za sve se te godine računaju njemu upravni troškovi, koji bi se morali plaćati, kad bi novac bio još kod stranke. Pošto je pak novac prije povraćen, neima ni upravnog troška više s tim zajmom, pa mislim, da bi se morao odjustiti za te godine.

Što se pak tiče predloga odbora, da se povisi kvota za upravne troškove, to ćemo biti uvijek proti, jer stranke i onako plaćuju dosta veliki interes. Biti ćemo nasuprot za to, da se snizi interes, na koji se daje novac uz zadužnice. Sad se plaća strankam 5%, a to je mnogo, i moglo bi se sniziti i time sniziti i interes dužnicima, koji sad plaćaju 6%. Novaca ima dosta, pa bi se moglo ići strankam na ruku, a zavod bi dobio više posla i njegove bi se zadužnice, koje se i onako jako traže, više kupovale, pa ne bi bilo nikakve štete.

Što se tiče čistog dobitka, mora svakomu pasti u oči, da kod ovako velikog prometa, ima premalo dobitka. Tek 8000 K, a vidimo, da se samo nu prodaji zadužnica dobilo 34.000 K. Kad tog nebi bilo, bilo bi i ogromnog gubitka od 25.000 K. Svaka skoro naša i matena posujilnica ima toliko i više čistog dobitka, premda one daju veći interes na novac, koga primaju i stranke ne plaćaju nikakve upravne troškove. Treba dakle ispitivati, što je tomu razlog? Mislim, da će biti upravni troškovi preveliki, koji bi se mogli sniziti.

Iz tih razloga glasovati ćemo mi proti tom proračunu.

Većina prihvatila zatim proračun bez daljnje razprave.

Molbe za podporu.

1. Za školski odbor izviesćuje zast. Ventrella o molbi umirovlj. učitelja Sauli-za povišenje mirovine, sa predlogom da se predje na dnevni red;

2. molbi Ad. ud. Bursić za podporu za kćerku Milenu sa predlogom, da se ju uputi zem. odboru na uvaženje ako je u istinu potrebna, što prihvatiti sabor;

3. molbi umirovljene učiteljice Fil. Colizza za izvanrednu podporu, odbor predlaže 60 K, a na preporuku zastup. Andriječića povišena je ta svota na 100 K;

4. molbi Čile ud. Mogorović za podporu, te njoj se daje 120 K.

Odsteta obćinama za vršenje prenešenog djelokruga.

Kao posljednja točka dnevnog reda nalazi se razprava o predlogu zastupnika Andriječića i drug. koji glasi:

Visoki sabor neka izvoli zaključiti: Poziva se zem. odbor, da c. k. vladi predoči potrebu naknade troškova, što je obćinske uprave imadu da snasaju za obavljanje poslova povjerenog im djelokruga, te da ob uspjehu pogovora izvesti sabor budućeg zasjedanja.

Ovaj predlog neka se na proučenje izruči odboru političko-ekonomskom, da o njemu izvesti još ovoga saborskoga zasjedanja.

Kopar, oktobra 1904.

(Sljede podpisi.)

Zast. Andriječić obrazloži predlog: Visoki sabore! Pitanje za prenešenom djelokrugu obćinah postaje predmet velike zabrinutosti naših obćina. Osim posla, kojim su već do sada bile obterećene naše obćine, svaki im novi zakon donosa nove terete. Ima obćina, koje kako su siromašne te ne mogu uzeti u službu više činovnika, jedva dospjevaju, da obave sve poslove prenešenog im djelokruga, zanemarujući pri tom svoje vlastite poslove. Može se doista reći, da obćina nije drugo nego poslužnica c. k. oblasti, za koje čini mnoge poslove a bez ikakve odstete. Pravedno bi dakle bilo, da država odsteti ili nadoknadi obćinam svaki trošak, koji je učinjen za obavljanje poslova prenešenog djelokruga.

Iza toga obrazloži svoj predlog u talijanskom govoru, što ga je i većina pomnjivo slušala i često odobravalala.

Prisjednik Chersich tumači što je sve zem. odbor u tom pogledu poduzeo. Zast. Campitelli pripovijeda kako se je i on kao bivši kapetan za taj predmet zauzimao.

Zast. Ventrella zagovara predlog te predložiti sam, da se predlog odmah razpravi, na što pristane zast. Andriječić, te bude njegov predlog jednoglasno prihvaćen.

Interpelacija.

Pročitana je u talijanskom prievodu interpelacija zastupnika Kompare-a i drugova na c. k. vladu, koja glasi:

U prvoj sjednici ovoga zasjedanja zemaljskoga sabora primljen bi jednoglasno predlog Bartoli-Spiničić za pomoć stanovnikom ove pokrajine, koji trpe veliku biedu usljed ovogodišnje suše. Pošto pak je bieda skoro po svih pokrajinah Austrije prirediti će se velika akcija za poliksanje biede, i to ne više po staroj „sablioni“, koja, dielec podporu nije našta uvijek svih istinito potrebnih.

„Austrijsko združništvo“ u savezu sa „austrijskom centralom“ za čuvanje agrarnih interesa“ zauzela se zato i kni stvar i izvršiti: „Zadružna sveza“ je 19. prošloga mjeseca izabrala svoje zastupnike u „Centrala“ 21. prošloga m. svoje, u zajednički stalni odbor u spomenutu svrhu.

Taj permanentni odbor ima nalag, da u svrhu pomoći potiče i uvede naredbe te je po mogućnosti izvede. Pošto pako čitav obseg biede nije još poznat, nije se mogla skupna državna podpora jur odraziti.

S toga je zamolio c. k. vladu, da izplati za momentalne potrebe na račun zajedničke državničke podpore primjernu svotu, da se može u najgorih slučajevih odmah pomoći.

U stalni taj odbor biran je od aust. združništva kao izvestitelj za južne pokrajine g. Ivan Rozman. Govori se, da je za Dalmaciju i Istru već poslano izviesće o biedi u Beč.

Pošto će g. Rozman postupati po poslanih mu podacih pitaju podpisanu c. k. vladu:

1. Je li obavijestila c. k. vlada o biedi u Istri takodjer taj permanentni odbor?
2. Tko je podao c. k. vladi izviesća o biedi u pojedinih obćinah u Istri, je li načelnici obćina, je li tko drugi?

U Kopru, 8. oktobra.
Jos. Kompare i drugovi.
Tim je iscrpljen dnevni red, zaključena sjednica i urećena buduća 11. oktobra u 10 sati.

Velološinska irredenta na poslu.

(Nastavak)

IV.

Ne znamo, da li je ovdje za odsaditi više neiskrenost i himbu Bušanićevu, ili slabost i labkovjernost nekih naših ljudi. Mi iznašamo bezpristrano samo činjenice, pak neštedimo i nepokrivamo nihi mana naših, jer žalibože kod nas je do sada bila metoda, da se je preko pogrešaka i slaboslihi kod našeg naroda uobće, a njihovih vodja napose, prelazio mukom, ali to je pogriješna metoda, treba da otkrivajući i koreći pogreške naučimo se raditi u buduću kako valja, a čuvati se onoga, što je bilo uzrokom naših nepravilki i neuspjeha. S toga i ovi članci ne imaju samo svrhu da pokažu u pravom svjetlu talijansku prevaranu burbu i rad, već i uzroke i izvore našeg propadanja. Naročito nas imaju ovi izbori počuti, kako sa protivnikom, kakov je talijanska „irredenta.“ ne valja paktirati, slogu stvarati i mir tražiti, jer ako nigdje, to se je ovdje obistinila ona narodna: tko do podne s vragom tikve sadi, po podne mu se o glavu ruzbijaju.

Svršio se je izbor za II. tielo polog predloženih kandidata od izbornog komiteta. Kud naravnije, nego da će odluka komiteta imati valjanost i za I. tielo, kad su nepovriedivost njegovih zaključaka u II. i III. tielu baš „Talijani“ toliko nagašivali. To zahtjeva poštenje i pravdomnost. Ali da: od ljudiju kojima je načelo „osartutto“ očekivati ovo dvoje, je više nego ludost!

Podne je i svršio se izbor za II. tielo. Posle podne na 3 sata započimlje izbor za I. tielo, valja dakle na svaki način objaviti izbornicima kandidate. Predsjednik komiteta pozove dakle članove, da se degovore glede predloženika. Ali kap. Bušanić izjavi da će biti dosta, ako ih se imenuje pred sam izbor. Svi ostali članovi ne htjedoh se prije razići, dok se o tome ne odluči. A moj Bušanić ni pet ni šest, već predložu on dvojecu. Ostali članovi prosvjeduju protiv toga, jer da je proti njima cjelokupno putanstvo, te da su oni jedino pod uvjetom, da se ta dvojica ne biraju, stupili s njima u kompromis, sjećaju ga zadane rieči i obećanja, — ali uzalud! Vodja „Talijana“ prošao je s grezirom preko njihovog prosvjedovanja, on se je digao i izjavio, da oni hoće, pak hoće, da spomenuta dvojica dodju u zastupstvo, i otdje kući. I tako je bilo!

U I. tielu gdje su oni u neznačajnoj privremenoj većini, čemu imadu da zahvale najviše svakako izkveštranim „procuam“, i tolikim našim, što su izvan domovine, — kandidirali su oni sve same svoje ljude, proti volji onog istog komiteta, na kojeg su se u II. i III. tielu toliko pozivali. — Ovo je peta i najkрупnija

prevara prigodom svih izbora, ovo je izdaja! — A naši? — Pravo reče neki mladi Hrvat i pisac iz Banovine, da je u nas Hrvata premalo temperamenta. Izak nas je kap. Bušanić izjavio, da će oni na svoju ruku kandidirati u I. tjeelu svoje ljude, i tako im na poslediku očito razjasnio, da ih je gadno prevario i izdavao, — nijedan se od njih ne digne, da najmanje što je morao učiniti, pjunuti mu u drzovito lice! Ej da je u nas Hrvata malo više topline i domoljubnog žara, ne bi se usudili svakozvrstni stvorovi ovako nas varati i rugati nam se.

I u ovom se sastoji tobožnja pobjeda „Talijana“ u velom Lošinj, o kojoj su ovih dana toliko pisale talijanske novine, inspirirane baš od onih odvajašnih „Talijana“, koji su se svečano i javno zaklinjali, da im nije na umu politika i stranačstvo; već lihi interes mjesta i pučanstva. Medjutim vidjeti ćemo malo niže da i uza sve laži i prevare ne može „irredenta“ govoriti o kakvoj pobjedi u V. Lošinj.

Ta je prevara bila tako očita i gadna, da najboljoj dvojici naših zastupnika nije dopustio obraz i poštenje, da sjede zajedno u zastupstvu s takovim ljudima, pak se zahvalise na časti odbornika. Njihov primjer shledili bi bili još nekjoi zastupnici, ali im se zagroziše globami — čim se ne moguše onoj dvojici. „Talijana“ je ta odreka u početku silno zabrinula, pak su nastojali svim mogućim, kako da ovu dvojicu sklone na prihvat zastupničke časti, jer zoadijahu, da će činjenica, da su se dvojica najboljih i najodličnijih članova zastupstva odrekla te časti mnogim otvorili oči, te napokon narod do tog novog zastupstva ne će držati ništa. Ali najednom kao da od nekuda dobiše druge upute: kada vidješe naime oni i njihovi inspiratori (talij. političko društvo), da im je prevara uspjela, i kada se od prvoga straha tako brzo osviestise, jer osjetiše, da im Hrvati osim pustog intrinjanja radi njihove izdaje ništa znatna ne učinise, podjose da se do kraja koriste svojom prevarom. Najednom kao da im je bilo drago, što se oslobodiše one dvojice odličnih naših zastupnika, pak jer je na mjesto jednoga došao njihov zamjenik, morao se je birati na novo još samo jedan zastupnik u III. tjeelu. Nama bijaše sada svejedno koji dodje da dodje u zastupstvo, čekali smo neka se baš časa napuni do vrha, možda će se barem tada narodu otvoriti oči. „Talijana“ se prerano uzradovaše nad uspjehom svoje prevare, pak mišljahu, da im je dosta uprieti samo tamo, da i taj zastupnik, koji se je još imao birati, bude njihova kreatura, jer računahu da će upravo s njime, te još s nekojima tobožnjima neutralcima sakupili većinu i tako se domoći uprave na občini i načelnictva. I kandidiraše našeg jednog čovjeka pučanina, za kojega su držali, da će ga najlaglje strpati pod svoju papuču, u otvoreno go bo „Talijana“ ne usudiše. Koliko li ih je taj izbor stoplio i zadao im posla, ne da se opisati. Sirote niti jedoše niti spavaše tih dana; bojahu se bo do zadnjeg časa, da će naši taj kandidaturu suprotstaviti drugu, a onda otidje načelnictvo generala im Bušanića. Tu se je trčalo po kućama po danu i po noći; tu se je rabilo najniže i najbijeđnije stvorove, koji su nagovarali izbornike, da dodju na glasovanje. Nu nezanimljiviji je njihov posao sa „procurami.“ Nakon tolikog rada, trčanja i muke jedva jedvice dobiše do 30 glasova, a u tom broju bila je polovica „procura.“ Napadnje je, da su gotovo sve te „procura“ bile pisane u jednome uredu, od jedne ruke, od c. kr. ravnajućeg učitelja V. Scarpu. Nuzredno opazamo, da si mi ne možemo protumačiti, kako je to slobodno jednome javnom učitelju voditi ocito stranačku politiku, kako stati na čelo — i to kao najstranavniji — onoj strani, koja ima poznate težnje. Ta na naše učitelje se tako budno

pazi, a znademo opet, da ima jedna vladina naredba, po kojoj se učitelji ne smiju aktivno pačati u politiku. Ali što govorimo? To je onaj isti gospodin, koji je pred dvie godine bio obuzhen radi fanatičnog i nemoralnog razdraživanja u školi proti hrvatskoj narodnosti i jeziku, pak su se, — samo da se tuži zamažu oči — državne oblasti zadovoljile njegovom pismenom izjavom, da to u buduće ne će činiti. Ali on to čini i sada, samo na drugi način. Pače nas ova činjenica utvrđuje u mišljenju, kao da ovakvim ljudima ide se od njihovih oblasti na ruku. Obćenito je poznata ovdje stvar, da je taj čovjek dok je bio ondje sedamdesetih godina kao kapetan, bio isto tako vatrean Hrvat, kako je sada „Talijan“; pjevao je onda iz sveg grla: „Živila Hrvatska“, „Liepa Naša“, „Još Hrvatska“ i t. d., nije htio drugičije da govori osim hrvatski, bijaše prvi pokretač hrvatske etalonice itd., a danas kao učitelju smrdi mu to kao vragu tamjan. Ako se nigdje na može govoriti o kakvoj „metamorfosi“ to se može ovdje. Nas bi vrlo zanimalo znati, što je V. Scarpu pratorilo najednom u tako ljutu „Talijana“, te ti ne bi ma ni zašto materinskim jezikom niti odzdravio? Nije li ovo plaćeno uvjerenje? Mi držimo da jest, pak smo radi toga mnijenja, da ovakvim ljudima ne bi smjelo biti mjesta u čestitom društvu, najmanje pak, da im se povjeri odgoj mladeži.

(Sledi.)

Franina i Jurina.
Fr. Ča misliš Jurino, te naši socijalisti kad izbora protegnut s nami kuelti i sirotinai al s gospodom?
Jur. Ajbo! Oni imaju vanik puna usta za delavca i sirotinaha, ma se vole držat gospode.
Fr. Ma to ni pravo!
Jur. Ma je koristno.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinjski kotar:
Otkrio se spomenika carice i kraljice Jelisave u Puli. Čitamo u izvanjskih listovih, da će se ovdje otkriti prema programu spomenik Njeg. Velič. blagopokojnoj carici i kraljici Jelisavi dne 30. o. mj. u 10 sati u jutro. Otkriću spomenika da će prisustvovati kao zastupnik Njeg. Veličanstva cara i kralja prejasni gospodin nadvojvoda Karlo Stjepan.

Englezko ratno brodovlje u Trstu.
Prošle subote doplovalo je pred trčansku luku 12 brodova englezke sredozemne eskadre. Među timi brodovi imade 7 ogromnih velikana. Na jednome od tih „Bulvack“ nazvanom, nalazi se zapovjednik eskadre admiral Domvite. Sa ovoga broda izpašljen je iz topova 21 hitac na pozdrav gradu, te mu je sa svjetionika odgovoreno sa isto toliko hitaca. Čim se je eskadra približila luci podjose joj u susret činovnici pomorske vlade, da joj pokažu mjesto, gdje da se usidri. Kasnije je pošao na admiralski brod englezki prokonzul pak generalni konzul. Poslije podne iskrcano se admiral te je pošao u posjete poglavicam oblasti, koji nu kasnije posjet uzvratise. To brodovlje ostaje u Trstu 5 dana pak će odanle jedan dio na Rieku drugi u Pulu.

Novi zapovjednik ratne mornarice.
Njeg. Velič. cesar i kralj kao vrhovni zapovjednik ratne mornarice privolio je, da se dosadašnji zapovjednik ratne mornarice barun Spau stavi u mir, a njegovog zamjenika viceadmirala grofa Montecucolia imenovao je zapovjednikom ratne mornarice. Novom zapovjedniku ratne mornarice grofu Montecucoli-u podielila je pripadnost občina Pazin odak se nalazi u hrvatskim rukama.

Izjava. Sa strane uredništva se izjavlja, da članak uvršten u „Našoj Slogi“ dne 18./VIII. tek. god. pod naslovom „Koža u Baski,“ nije bio naperen proti g. Grgi Barbiricu u smislu daga se osobno uvriedi u poštenju kao privatnu osobu, jer proti njemu kao takvom, s naše strane svaka čast i poštenje.

Omnibus. Kako smo u prošlom broju javili, počeo je u Puli pod ovim naslovom izlaziti od 15. t. mj. novi list hrvatske stranke. List je pisan u hrvatskom, talijanskom i njemačkom jeziku, izlazi svaki dan osim nedjelje i blagdana u 4 sata poslie podne. Ovo je prvi i jedini hrvatski dnevnik u Istri što ga izdaje hrvatska stranka. Sudjeći po do sad izaslim brojevima list će postati vrlo zanimivim ne samo za Pulu i okolicu, nego također i za ostale krajeve Istre time, što donasa zanimive i poučno-političke članke o izborima u obće a o občinskoj upravi napose.

U listu nalazimo također medju mjestnim vestima leplili i prikladnih sastavaka u hrvatskom i talijanskom jeziku o vođajma i korifejima talijanske klike u Puli izvan Pule, što će zanimati i onoga koji i nepozna odnose u Puli. List donasa također brzovjake, te se osobito odlikuju one o rusko-japanskom ratu radi svoje objektivnosti i nepristranosti. List stoji u Puli 2 pare, a za predplatnike izvan Pule 4 K za tri mjeseca. Mi toplo preporučujemo ovaj dnevnik svakomu i u gradu i u selu da ga nabavi i čita.

Puzavcom itd. Sa više strana izražise nam želju, da člank, što su izlazili u Našoj Slogi pod ovim naslovom, otisnemo u posebnom knjižici. Mi smo toj želji udovoljili i doskora ćemo razpačavati knjižice. Svaka knjižica stoji će 30p., te čisti dobitak biti će na korist „Družbe sv. Cirila i Metoda“ i „Djačkoga pripomoćnog društva u Pazinu,“ svakomu polovicom. Naručbe neka se šalju na upravu našega lista.

Voloski kotar:

Iz Kastva nam pišu, da će se obaviti izbori za onu občinu konceom ovoga ili početkom budućega mjeseca. Do sada se ne opaža nikakvog izvanjskog komešanja jer odpadnici i izdajice znadu, da je ona občina pod sadašnjim zastupstvom uzorno upravljana, pak ne mogu naći izlike, pod kojom bi navaliili na rodoljubno i poštivotno zastupstvo drevne naše občine i na dičnoga joj načelnika, velezaslužnog K. Jelušića.

Občina Kastav i potrošarinsko društvo za onu občinu imalo je u Beču na upravnom sudištu parnicu radi toga, što se je društvo po savjetu glasovitog Kraljica i J. Marotti-a kratilo pobirati občinsku potrošarinu za god. 1903. Upravni sud je stvar tako rjesio, da mora potrošarinsko društvo to činiti na svaki zahtjev občine. Sada neka Kristić povrati parničke troškove potrošarinskom društvu.

Iz Voloskog pišu nam: Naše mlado društvo „Sokol“ vrlo liepo napreduje. Došlo je nekoliko sprava pak se sada veoma marljivo i oduševljeno vježba. Vrlo je utješna pojava, što je ta korisna narodna institucija i kod nas uhvatila korjen. Dao Bog te donela i dobar plod!

Čuje se, da će nekjoi činovnici iz poeznog ureda biti premješteni nekamo u „patriju“ Furlaniju. Bilo je skrajno vrijeme, da se ih možane, pošto ne poznaju našega jezika i ne mogu radi toga da

obavljaju svoju službu. Baš je čudna ta naša vlada, koja nam daje ovakve činovnike u urede, kamo nosimo svoj krvavo zasluženi novac i gdje je nužno, da se narodu koješta razumači. Preporučamo, da nam se priskrbi činovnike, koji će s nama u našem jeziku uredovati.

„Bratovština hrv. ljudi u Istri.“
Za počastiti uspomenu milog pokojnika bivšeg župnika i dekana kastavskoga, Mije Laginje, sakupili i darovali „Bratovštini“ svećenici prigodom pogreba istoga 72 K.

Uplatili godišnju članarinu sliedeća p. n. gg: Zigante Ivan, župe upravitelj Lovran 2 K, Rubeca Franjo, učitelj Zamet 4 K, Petrak Josip, kapelan Rukavac 4 K, Juretić Petar, obč. tajnik Kastav 2 K, Jurinčić Vladimir, obč. kancelista Kastav 1K. Uprava „Bratovštine hrv. ljudi u Istri.“

Kastav († Mijo Laginja). U četvrtak dne 13. t. mj. u večer izdahnuo je svoju dušu g. Mijo Laginja. Jedan od najjačih nješnjih između svojih vršnjaka u naucih, najprvi je podlegao tjelesnim namočima. Prošloga mjeseca navršio je 55 godina. Rođen u Klani, učio je gimnaziju na Rieci, a bogoslovne nauke u Gorici i Tratu. Službovao je kao kapelan u Lovranu i izložen kapelan na Zvončoj, kao župnik u Vepriincu, a kao nadžupnik u Kastvu. Tjelesno krupan već je prije nekoliko godina počeo poboljevati. Tražio je lieka na raznih stranah, ali ga ne moguše naći. Već drugu godinu dobio je zatraženu mirovinu, ali ni u miru ne moguše se oporaviti. Misio je do prije 8 dana. Silio se je, ali su ga konačno sile zapustile. Do zadnjega časa bio je svjestan. Providjen sveto-otajstvi umirućih i uredivši svoje stvari izdahnuo je. Otkad je došao kao župnik-dekan u Kastav bio je predsjednik „Bratovštine hrvatskih ljudi u Istri.“ I umirovljen ostao je predsjednikom. Pače i na godišnjoj skupštini „Bratovštine“ održavanoj prije 15—20 dana, bio je izabran predsjednikom i primio je tu čast, i radio je za „Bratovštinu.“ Sprovod mu bijaše 15. t. mj. Vodio ga je prije Mons. Zamlić, a kasnije Mons. Flego, kanonik u Trstu, donavši navlas iz Trsta, da izkaže posliednju počast pokojnomu prijatelju. Isti kanonik Flego odslužio je pjevanu sv. misu mrtvih. U svem prisustvovala je kod sprovoda dvanaestoric (12) svećenika i dva redovnika, kapucina iz Rieke. Mons. Zamlić je u župnoj crkvi sv. Jelene izrekao smrtno slovo i mnoge ganuo do suza, u koliko misu već ganjeni bili. Na sprovodu i kod čitave odnosne službe Božju bio je c. kr. kotarski poglavar dr. pl. Maussi, zastupajući c. kr. vladu, koja je patron kastavske župe; občinski načelnik sa mnogimi občinskim savjetnici i zastupnici, medju ovimi bijaše i prof. Spincić, zastupajući također klub hrvatsko-slovenskih zastupnika istarskog sabora; dr. Stanger, načelnik iz Voloskoga uz občinske savjetnike dra. Poščića i Viktora Tomičića, učitelji i učiteljice Kastva sa školskom djecom; množina puka iz kastavske župe, velik broj ljudi iz Klane, njih prilbično iz Vepriince, te Higin pl. Peršić iz Lovrana. Sveće su nosili razni građani, a tako i lies sa truplom pokojnika. U svojoj oporuci sjetio se je pokojnik „Bratovštine“ i „Djačkoga podpornoga društva u Pazinu; nješto je ostavio i crkvi u Klani, inače je svoje ostavio starici majci i rodjakom svojim. Kod skupnoga objeda sabralo se je za „Bratovštinu“ preko 70 kruna; a gospoda svećenici su svoje pristojbe kao i sveće ostavili u korist „Djačkoga podpornoga društva“ u Pazinu. Osim vijenaca od rodbine bijaše jedan, što ga je „Bratovština“ dala svomu predsjedniku. Vječni Ti pokoj dobi Mijo!

Pazinski kotar:
Imenovanje. Gospodin Franjo Perčić rodom iz Voloskoga, do sada kancelarijski asistent na c. k. kotarskom sudu na Voloskom, bijaše imenovan kancelistom kod c. k. kotarskog suda u Pazinu. Čestitamo!

